

MODULUL LUDOTECA – DELIMITĂRI CONCEPTUALE

SCOPUL

Promovarea atitudinilor și valorilor ce sporesc abilitatea participanților de a exercita funcția de ludotecar.

OBIECTIVE

- identificarea ludotecii în calitate de serviciu social;
- însușirea de către participanți a conceptului de ludotecă;
- însușirea de către participanți a funcțiilor unui ludotecar.

DURATA

180 minute

MATERIALE NECESARE

- fișa resursă A (imprimată; nr. copii=nr. participanți);
- fișa resursă B (imprimată și decupată);
- fișa resursă C (imprimată și decupată);
- jocuri de masă.

PAȘI

1. Tehnica Sinelg. *Ce este ludoteca?* (20 min.)

Repartizați fișa resursă A și rugați participanții să se familiarizeze cu conținutul materialului și să îndeplinească sarcina propusă. După finalizare, înregistrați informația după coloană. Răspundeți la întrebările iscate la coloana „Ce înseamnă”. (fișa resursă A)

Vizionați imaginile video făcute în cadrul ludotecilor deschise din Moldova:

<http://www.youtube.com/watch?v=MfXmhVrf5HI>

<http://www.youtube.com/watch?v=DriYscTOopw>

2. Lucrul în grup. *Istoria și modele de ludoteci din Europa. Tipuri de ludotecă* (40 min.)

Repartizați participanții în opt grupuri, distribuiți-le **fișa resursă B** și câte o foaie flipchart (pentru a prezenta schematic informația citită). Participanții trebuie să atragă atenția la punctele: anul apariției ludotecii în țara respectivă, scopul ludotecilor, numărul ludotecilor înregistrate.

3. Activitate complexă. *Funcțiile ludotecii* (30 min.)

Brainstorming: Rugați participanții să propună funcții ale unei ludoteci.

Lucrul în grup: După ce ați completat foia flipchart cu răspunsurile participanților, repartizați-i în 6 echipe, cu sarcina să citească informația din **fișa resursă C**, ce descrie cele 6 funcții ale ludotecii. Odată ce informația e analizată, grupurile își prezintă punctul de vedere și încercă să identifice funcția descrisă.

4. Dezvoltarea abilităților practice. Jocuri de masă (90 min.)

Prezentați participanților cele mai uzuale jocuri de masă, conform grupului de vârstă implicat. Atrageți atenția la faptul cum e descoperit un joc de masă, atribuit indicatorilor de vârstă, numărului de participanți, disponibilitate.

Exemple de jocuri de masă: Turnul Instabil, Memo, Monopoly, Patru în linie etc.

FOI RESURSĂ

Fișa resursă A

Ce e o ludotecă?

Citește cu atenție informația de mai jos, subliniază informația și potrivește-i unul din semnele propuse. La sfârșit, transcrie fragmentele subliniate în coloanele din tabel.

Cuvântul ludoteca provine din latinescul „ludo” – a se juca , a se antrena și grecescul „theca” – loc de întâlnire, conversație, culegere.

Deci, **ludoteca e un loc de întâlnire pentru joc.**

Ludoteca, în sens larg e un serviciu social adresat comunităților mai mult sau mai puțin defavorizate, ce permite:

- **Valorificarea potențialului creativ și dispoziției ludice, atât a copiilor, cât și a adulților (părinți, tineri, educatori etc.);**
- Identificarea unor **soluții alternative și participative** pentru **organizarea timpului liber** (cunoașterea mediului înconjurător, jocuri, cultivarea valorilor pozitive și a gustului pentru frumos);
- **Responsabilizarea și consolidarea** relațiilor din comunitate, într-un cadru pozitiv și relaxant.

Ludoteca poate fi :

- Un centru pentru întâlnire și socializare, pentru persoane de vârste și categorii sociale diferite;
- Un centru de întâlnire și socializare p/u persoane cu capacități diferite;
- Un suport pentru copiii din spitale;
- Un serviciu teritorial;
- Un atelier p/u activități manuale și creative;
- Un loc pentru redescoperirea și reînvierea tradițiilor populare;
- Un centru de consultanță și informare, în domeniul jocurilor și jucăriilor;
- Un observator privilegiat și un centru de recuperare a disabilităților minore;
- Un centru pentru organizarea de sărbători și manifestări culturale;
- Un centru de activități, complementare activităților școlare.

Ludotecile sunt puțin dezvoltate în țările unde nu există o cultură a jocului, iar inițiativele din domeniul educațional sunt limitate și orientate conform metodologiei sistemului clasic.

DEFINIȚIA

Ludoteca e:

- Un spațiu deschis, accesibil, dotat cu tot ce poate însemna joc;
- Un spațiu ordonat, catalogat;
- Coordonat de o persoană (sau mai multe) competentă pentru a răspunde nevoilor copiilor;
- O persoană (sau mai multe) ce poate fi drept catalizator (furnizor) de idei și resurse financiare, dar mai ales umane (părinți, adulți din comunitate etc.).

ȘTIAM ✓	ȘTIAM ALTFEL –	NU ȘTIAM +	CE ÎNSEAMNĂ ?

Fișa resursă B

Istoria apariției ludotecilor în Europa

Istoria și modelele de ludoteci

De fiecare dată când se încearcă să se stabilească meritul instituirii primei ludoteci în Europa, apar mari dificultăți. E important să înțelegem filosofia jocului la baza realităților, la ce necesități ale copiilor și familiilor răspund acestea, cum sunt gestionate, recunoscute din punct de vedere legislativ, care le sunt rădăcinile sociale, ce modificări pozitive au adus în viața și cultura de referință. În acest sens, vă prezentăm diferențele dintre ludotecile implementate în Europa, începând cu anii 60, repartizându-le în trei categorii, în conformitate cu realitățile continentale.

Ludoteci specializate pentru copiii cu handicap (Europa de nord).

Ludoteci specializate și de îngrijire

Din această categorie fac parte ludotecile ce au drept scop susținerea copiilor cu dizabilități și a familiilor acestora, la nivel social, de îngrijire și de recuperare, promovând jocul individual și de grup. Ludotecile încurajează familiile, pun la dispoziția comunității jocuri și jucării adecvate pentru persoanele cu handicap și încurajează schimbul de experiențe. Sunt de regulă gestionate de voluntari, deseori de părinți sau de asociații ce activează în acest domeniu.

Ludotecile specializate și de îngrijire sunt instituite în Europa de nord în anii 60.

O altă reușită de acest gen e ludoteca în spitale - permite copiilor internați să se joace și să creeze, astfel fiind depășite mai ușor stările de frică legate de boală. Această experiență se naște din evoluția ludotecilor specializate în lucrul cu copiii cu handicap.

Ludotecile private, mai bine zis „parcurile pentru copii” - scopul e de a oferi familiilor ajutor, cu accent nesemnificativ pe valoarea, calitatea și cantitatea activităților desfășurate.

Fișa 1. Suedia

În Suedia, ludoteca („lekoteket”) e destinată familiilor cu copii ce necesită îngrijire specială, fizică sau mentală. Obiectivul major e să favorizeze stimularea complexă a jocului individual și de grup, iar familiilor să ofere consultanță psiho-pedagogică. Ludoteca e la dispoziția copiilor până la vârsta de 7 ani. Vizitele se fac conform înscrierii în baza recomandărilor medicilor. Formată pe ideea că jocul e o metodă de a descoperi și dezvolta personalitatea copilului, ludoteca folosește jocul în atingerea acestui obiectiv, pentru a depăși dificultățile de comunicare și relaționare și pentru a îmbunătăți raportul dintre copil și lumea înconjurătoare. Ideea creării unei ludoteci specializate, prima în Europa, își are temeliile la Stocholm, în 1963. Sistemul se bazează pe individ. Jucăriile, distractive și educative, erau permanent schimbate și completate cu altele mai dificile.

Ludoteca din Stocholm e gestionată de o asociație non-profit, o inițiativă privată, în prezent e în gestiunea primăriei orașului. În Suedia își desfășoară activitatea aproximativ 120 ludoteci.

Fișa 2. Danemarca

În Copenhaga a fost înființată prima ludotecă europeană, în 1959, fondată de Dna Infeld, o americană de origine daneză. Ludoteca, deschisă într-un centru pentru tineri și presta doar serviciul de împrumut,

săptămânal, destinat tinerilor ce frecventau acest centru. Ludoteca funcționa doar în baza donațiilor și personalul nu avea nici o pregătire specială.

În realitate, în prezent, tipul de ludotecă predominant în Danemarca nu e caracteristic acelei inițiative întâmplătoare. Principalul model de ludotecă e cel destinat copiilor cu handicap, ce răspunde la necesitățile specifice raportate la jocuri și jucării. Mai ales copiii cu dizabilități mintale și psihice sau ce vin din familii dezavantajate (emigrante sau cu nevoi de îngrijire, după un accident sau boală grea). Principalele activități e jocul cu copiii și părinții și serviciul de împrumut a jocurilor. Unele ludoteci practică și serviciul de distribuire la domiciliu a jocurilor adecvate pentru copiii cu handicap. Ludotecile sunt gestionate de primărie sau de asociațiile din primărie, urmăresc aceleași principii ca și suedezii și apar în anii 60. Altele sunt finanțate de asociații ce lucrează cu copiii cu handicap specific și beneficiază de ele doar copiii ce fac parte din asociație. Puține sunt administrate de voluntari. Personalul e format doar din specialiști, ce lucrează pe jumătate de salariu.

Asociația ludotecilor daneze a fost creată 1983 și încadrează circa 80 de ludoteci.

Fișa 3. Norvegia

Ludoteca (lekoteket) din Oslo își are originea la 1 octombrie 1969, sub gestiunea Departamentul de Sănătate, Direcția pentru copiii cu handicap mintal, susținută de Ministerului Afacerilor Sociale, prin împrumutul de jocuri și literatură specializată copiilor cu handicap mintal, fizic, epileptici, nervoși etc. Sistemul de împrumut e identic cu cel de la Stocholm: jocul e ales în colaborare cu părintele, având ca obiectiv favorizarea procesului de joc și de dezvoltare a copilului. Din 1977, ludoteca devine un serviciu comun și împrumutul prevede handicapul fizic, mintal sau social; stabilirea întâlnirii în prealabil; acompanierea de cel puțin un părinte sau îngrijitor.

Marea Britanie

Ludotecile engleze au fost înființate cu scop precis, de a contribui la dezvoltarea copiilor cu handicap, prin jocuri adaptate. Prima ludotecă își are originile în 1976, în Enfield, susținută de Jill Norris, mamă a doi copii cu handicap, cu susținerea societății locale de copii cu handicap mintal. Drept răspuns au apărut ludoteci în spitale, în case sau școli specializate, în așa fel încât familiile ce mergeau pentru consultații, la medic sau fizioterapeut, aveau acces la ludoteci pentru împrumutul de jocuri. Ludotecile organizau traininguri de formare, deschise pentru toți (medici, părinți, profesori).

În prezent, ludotecile oferă jocuri prin împrumut nu doar copiilor cu handicap dar și fraților acestora și adulților ce necesită jucării și jocuri specializate.

Fișa 4. Ludotecile Bibliotecii de jocuri

Își au originile mai ales în Franța și Germania (vor marca și primele experiențe în Italia), concentrându-se în special pe activități de joc, funcția jocurilor în activitățile ludice și serviciul de împrumut. În cadrul acestor structuri se pune accent deosebit pe analiza și studiul științific al jucăriilor și jocurilor, testarea jocurilor în (de) teren, a raporturilor cu producătorii și pieței de jocuri și obiecte ludice. Abordarea respectivă, mai mult științifică, nu răspunde tuturor necesităților copilului și e destul de săracă în activități. Spațiile erau prevăzute de obicei grădinițelor și școlilor (clasele primare), ocazional erau desfășurate activități de laborator, explorare și creație expresiv-artistică.

În Italia, ludotecile au fost create inspirate de acest model (în particular, modelul francez), apoi proiectul a evoluat într-o manieră mai amplă și complexă.

Fișa 5. Franța

Prima ludotecă franceză a fost instituită la Digione, în 1968, sub egida Asociației Culturale din Borgogna, cu un buget de 8000 de franci, în urma unei vizite în Danemarca a directorului asociației. Alegerea jocurilor are loc în colaborare cu specialiști din domeniu, sociologi, psihologi etc. Exemplul danez, în curând va fi plasat pe plan secund, fiind promovată o structură cu caracteristici particulare. Principalele activități în ludotecile franceze sunt: jocul în cadrul ludotecii, împrumutul de jocuri, studierea acestora și raportul constant cu producătorii. Unele ludoteci desfășoară activități de laborator (de multe ori structurate) și vizite școlare. Sunt fie de tip autonom, fie sunt amplasate în centre sociale.

Pentru a-și spori eforturile, ludotecarii se întrunesc în ALF (Asociația Ludotecilor Franceze), înființată în 1979, președinte Robert Jonard (ales pe o perioadă de cinci ani).

ALF organizează cursuri de formare și perfecționare pentru ludotecari, menține raporturi fructuoase de colaborare cu producătorii de jocuri precum și cu unele Universități franceze.

Astăzi, în Franța există circa 950 de ludoteci, în mare parte publice. Un mare rezultat în drumul spre recunoașterea deplină a activității de ludotecar a fost atins la 30 noiembrie 1998, odată cu semnarea între ALF și Ministerele Muncii, Solidarității Sociale, Tineretului, Sport, Cultură și Comunicare a acordului ce prevedea angajarea a 300 de ludotecari, fapt ce a favorizat profesionalizarea ludotecarilor existenți și popularizarea activității. De o mare importanță e și faptul acordării de către Universitatea din Bordeau, începând cu 1998, a primei diplome de specialitate pentru ludotecari, ce prevede 350 de ore de formare specializată (în urma acordului de colaborare semnat între ALF și Universitate).

Din 1985 e editată revista ALF, LUDO. Publicația e una trimestrială, destinată ludotecarilor și animatorilor din ludoteci, precum și tuturor celor ce practică jocul și jucăria. Revista este un mijloc, un instrument, pentru cei ce doresc să împărtășească experiențele din cadrul ludotecilor, a școlilor și la general din cadrul spațiilor comune de educație și joc.

Fișa 6. Germania

Aici, ideea ludotecii a fost susținută din mai multe motive: ludoteca reprezintă nu doar un spațiu de distracție și împrumut al jocurilor, dar și unul de testare a jocurilor, un centru de evaluare a utilității științifice a jocului și a jucăriei, pentru furnizarea de informații utile producătorilor de jocuri și orientarea părinților-consumatori. Mai multe denumiri („Spieliothek, Ludothek, Lusotheke”) au fost conferite acestui serviciu, apărut cu sloganul: „precum biblioteca e pentru cărți, ludoteca e pentru jocuri.”

Prima ludotecă germană a apărut la Quickborn, în noiembrie 1970, din inițiativa unui grup de tineri voluntari. Aplicarea ideii a fost posibilă în urma donațiilor și contribuției membrilor, organizării sărbătorilor pentru copii, însă, la începuturile sale nu s-a bucurat de susținerea administrației publice. Ludoteca a fost găzduită gratuit în incinta unei școli de învățământ primar și s-a dezvoltat în mod constant de-a lungul anilor.

Treptat a fost activat împrumutul gratuit al jocurilor și jocul nemijlocit în cadrul ludotecii, cu ajutorul ludotecarilor. De asemenea, sunt desfășurate și activități de laborator, conform unui orar zilnic (pictură, bucătărie etc.). Din 1974, ludoteca de la Quickborn este recunoscută drept una de utilitate publică și primește contribuții din partea oficialităților. Drept urmare a recunoașterii acestei ludoteci în calitate de activitate publică pentru tineret, au fost inițiate și dezvoltate multe alte ludoteci.

Asociația ludotecilor din Germania, BDS, a fost creată în 1974, cu scopul de a publica stataturi ludotecilor, de a susține și coordona ludotecile nou-create.

Asociația tinde să fie o punte de legătură pentru ludotecile izolate. Organizează seminare de informare pentru persoanele interesate ce intenționează deschiderea unei ludoteci, facilitează întâlniri și schimburi de experiență.

Fișa 7. Belgia

Datorită inițiativei deputatului socialist din provincia Luxemburgului, Elie Deworme, în februarie 1972 apare ludoteca menită să recupereze deficiențele socio-culturale ale comunității: „împrumutul reglementat și continuu al jocurilor educative ar spori dezvoltarea timpurie a capacităților copiilor. Ludoteca va avea astfel un rol democratic important în furnizarea mijloacelor pentru o dezvoltare adecvată a copiilor din toate structurile sociale.”

La 7 iunie 1972 e emis un decret oficial conform căruia : „Ministerul acordă un grant special bibliotecilor publice în vederea constituirii și asigurării bunei funcționări a ludotecilo. Doar ludotecile parte a bibliotecilor publice, pot beneficia de subvenții statale.”

Astăzi, în Belgia există circa 160 de ludoteci, ce întrunesc în special copiii de 4-10 ani. Unele sunt specializate în găzduirea copiilor cu handicap. Multe ludoteci (70%) sunt private și oferă servicii cu plată. Personalul nu este specializat, o bună parte fiind lucrători cu jumătate de normă sau voluntari. LUDO, asociația ludotecilor din Belgia, a fost instituită în 1984.

Fișa 8. Elveția

Ludotecile elvețiene apar din inițiativa unor mici grupuri de părinți sensibili la problema lipsei serviciilor respective, deja cu un nume în sectorul educației sau al cercetării, gestionate în mod voluntar.

Primele ludoteci apar în 1972 la Munchenstein și Zollilcon, găzduite de școli. Astăzi, în Elveția există circa 400 de ludoteci: majoritatea create din inițiative private; altele sunt gestionate de asociații non-profit (asociații părintești, ale femeilor, tinerilor etc.). Sunt deschise pentru toți copiii, cu sau fără handicap și pentru adulți și bătrâni. Activitățile principale țin de împrumutul de jocuri (la domiciliu), activități de joc în cadrul ludotecii și ocazional, animație artistică. Personalul, în mare parte e alcătuit din voluntari. Asociația elvețiană a ludotecilor își are rădăcinile în 1980.

Ludoteci teritoriale

Ludotecile teritoriale promovează jocul liber, un spațiu pentru desfășurarea dreptului la joc, la socializare, la libera exprimare, la cunoașterea motivată a tuturor contextelor în cadrul cărora copilul trăiește și se dezvoltă. Cu alte cuvinte, se promovează o calitate a vieții mai bună a copilului și a familiei în general. Spațiile de joc, școala, spitalul, cartierele, cultura propriului oraș devin câmpuri privilegiate de acțiune, de cercetare și cunoaștere (specifică țărilor latine, implicit Italia).

Experiența Italiei se îmbogățește într-un mod deosebit, unică în lume ce propune animația ludică, împrumutul de jocuri și studiul lor, activități de laborator în primul rând libere, mai apoi și structurate, cercetarea tradițiilor populare împreună cu copiii și bătrânii, activități în cadrul școlilor și spitalelor, sărbători municipale, recuperarea spațiilor verzi etc.

Un exemplu concret a unui astfel tip de ludotecă (atenție, nu doar urmărit ca obiectiv, dar deja înfăptuit) e experiența ludotecii Ursul Roșu din orașul Sezze, apărută în 1982.

La Sezze a fost instituită în 1992, ASSOLUDO, Asociația Ludotecilor italiene, treptat va transmite ideea ludotecii teritoriale în toată țara, mai ales prin intermediul Cursurilor de formare la nivel național.

Nu în ultimul rând: e una dintre rarele excepții europene când legislația națională și cea regională recunoaște și valorizează importanța ludotecilor.

Fișa resursă C

Funcțiile ludotecii

1. de socializare

Activitățile din centrul ludic se desfășoară ca mijloc de integrare și de adaptare, favorizează comunicarea, direcționează energiile spre sarcini colective;

2. ludică și recreativă

Se propun importante modalități de organizare a timpului liber – activități ludico-recreative, organizate cu suportul animatorilor voluntari, tinerilor din comunitate, a părinților și educatorilor;

3. educativă și de culturalizare

O alternativă la modul actual de desfășurare a educației, ce vine să completeze formarea școlară, eventualele curențe, reprezentând totodată un instrument de transmitere a culturii;

4. de reglementare socială

Centrul ludic permite corectarea într-o manieră lejeră a anumitor curențe a personalității copilului, fiind ca și tip de intervenție, ce completează lipsurile formării și educării și permite integrarea celor marginalizați;

5. economică

Prin recuperarea și recondiționarea jocurilor și jucăriilor în mod special, sau prin contribuția familiilor prin achiziționarea acestora, membrii comunităților defavorizate pot economisi sume importante de bani, utilizate pe viitor în alte scopuri ce țin de viața de familie (mâncare, medicamente);

6. inovatoare

Într-o comunitate defavorizată, ludoteca oferă posibilitatea descoperirii unor noi stiluri, moduri de viață, a unor oportunități de desfășurare a timpului liber în mod creativ, de redescoperire a abilităților personale, mai ales în lipsa mijloacelor materiale, dar și culturale.